

PÜNKÖSTI TANITÁS.

— Apost. Csel. II. r. 1—4. v. —

A mesék, a csodadolgok történetei ma már csak kisgyermeknek valók; az emberiség leélte gyermekkorát... Ma már, ha szentkönyvünk némely helyeit betűszerint magyaráznók, mint tették hajdan, az emberiség nagyobb része mosolyogva hallgatná végig, s a helyett, hogy a hitet bennök feltámasztanók, vagy megerősítenők, hitelenné tennék őket éppen akkor, mikor a hit dolgaiban fáradozunk.

Azt hiszem tehát, hogy nem fog senki közületek megbotránkozni, sőt örülni fogtok mindnyájan, ha e szenthelyről az észszerű hit igazságait hirdetem.

Én semmi természetfeletti, semmi csodadologban nem hiszek, mióta csak valamennyire is bepillantani tanultam a természet működésébe. Én semmi természetfeletti, semmi csodadologban nem hiszek, mióta — az ok és okozat törvényeit megösmerni tanultam. Meg vagyok győződve, hogy saját gondolataitokat fejezem ki, ha azt mondom: az igaz vallásnak nincs is szüksége semmi természetfeletti csoda-dologra. De szent könyvünkben a józan olvasó nem is talál semmi csoda-dolgot, mert az tudja, hogy mit kell betű és mit kell szellemi értelemben venni.

Az látszik-e némelyek előtt csodának, hogy Idvezítőnk a vakokat meggyógyította?! Hiszen ez természetes! Nem adjuk-e mi is gyermekeinket nevelő intézetekbe, hogy a tudatlanság vakságából meggyógyítsák. Ily gyermek, ily vak volt a nép, az emberiség, a Jézus korában és szemeit a hit, remény, szeretet és igazság tudományának gyógszereivel gyógyította meg.

Bénákat gyógyított? Ez is természetes! Gyöngye volt lábuk, hogy az igazság ösvényén járhassanak, előbb meg kellett erősödniök a hitben és szeretetben, hogy el ne tántorodjanak az élet utain.

De mindezek betű szerint is természetes dolgok, melyekhez hasonlót, a jelen előhaladott orvosi tudomány idejében, naponta láthatunk.

Pénzt vett ki a hal szájából? .. képletes kifejezés és semmi más! Eladta a halat és pénzt kapott érte.

Vagy tán az tetszik elöttetek csodának, hogy midőn tanítványaival a tenger hullámainál ide s tova hányatnék — parancsszavára lecsendesedtek az elemek iszonyatos tusakodásai? .. Olvassátok csak el figyelmesen még egyszer ezt a történetet, és semmi csodadolgót nem fogtok találni benne. Nem a hullámokat, nem az elemek csatáit csendesítette le — hanem az Istenbe vetett erős hitet támasztotta fel tanítványaiban, s a hit erőt és bátorságot adott nékik, s a mit előbb a kétségbeesés szemüvegén keresztül a gyáva képzelődés oly iszonyatosnak látott, az a hit és az abbóltámadt bátorság előtt egészen elenyészett.

Vagy tán az tetszik elöttetek legnagyobb csodának, hogy a halottakat is föltámasztotta Üdvözítőnk? .. Igen, ezek nagyszerű, bámulatra ragadó cselekedetei Jézusnak! .. De én mégis semmi csodát nem látok azokban. Bizony bizony mondom tinéktek, ma is szükség volna egy megváltóra, hogy az is, miként ő — feltámassza azokat az erkölcsi halottakat, a kik mindörökre meghaltak a hitnek, hazának, társadalomnak és saját szereteteiknek is.

De én nem akarok szemlét tartani szentkönyvünk csodásnak látszó történeteinek felett: sem erőm, sem célom! A fennebbieket is csak azért említem, nehogy csodának tűnjék fel szent igém, mely így hangzik: „Mikor pedig pünköst napja eljöttt volna, valának mindnyájan egy akarattal együtt. Akkor nagy hirtelenséggel lőn az égből, mint egy sebesen zugó szél zendülése, mely eltelé az egész házat, melyben ülnek vala. És látának kettős tüzes nyelveket, és üle mindenikre azok közül; megtelének pedig mindnyájan szentlélekkel és kezdének szólni más nyelveken; a mint a szentlélek ad vala nékik szólniok.“

A pünköst e nagy napján, a keresztény anyaszentegyház megalakulásának emlékűnnepén, vizsgáljuk meg keresztény atyámfiai, a felvett ígéket és lássuk meg:

a) miért valának együtt a tanítványok e napon? ..

b) minő tüzes nyelv, minő szentlélek szállott az apostolokra? ..

c) minő szentlélekkel kell, hogy beteljünk mi is?

I.

Nemcsak a keresztények, hanem a zsidók előtt is, a pünköst a legnagyobb ünnepek egyike. E napon adá ki, hitők szerint, a min-

denható Isten saját kezével irt parancsolatait Mózesnek s általa a zsidó népnek, a Sinai hegyen — iszonyatos menydörgések és villámlások között. A törvény kiadásának e napjától fogva: a zsidók a a mennydörgés és villámlásban Isten közellétét sejtik.

Ha tombol a vihar s megdördül a menny boltozatja s iszonyu recsegések közt lesujt a villám hatalmas erejével: Izrael gyermekei nyitott ablakok mellett, buzgó imádkozással hallgatják a mindenható Isten menny és föld rázó szózatát, ki a legtisztább viharban, mennydörgésben és villámlásban is atyai szeretetét hirdeti földön lakó gyermekeinek.

De nemcsak a törvény kiadásának ünnepe volt a pünköszt, hanem: a bevégzett aratás hálaünnepé is.

E napon *kettős lánggal* gyuladtak fel Izrael templomában az áldozatok oltárai.

Hálát adni Istennek, ki őket a szolgaságnak földéről kivezetve, törvényei kiadása által hatalmas néppé és nemzetté magasztalta fel; hálát adni Istennek, hogy egy hosszú év fáradalmaival sikerrel és áldással koronázta: két oly hatalmas ok, mely méltó búzgósággal gyujthatta föl az áldozatok oltárainak kettős lángjait.

És Izrael gyermekei nem voltak hálátlanok Isten atyai szereteteért. A pünköszt szent napján, a kit csak betegség, vagy megátalkodottság nem gátolt, örömmel sietett a Sion hegyére, a jeruzsálemi templom szent falai közé, hogy kettős áldozattal áldozzék a seregek Urának és Istenének.

A Jézus tanítványai és az első keresztyények is megjelentek e nagy nemzeti ünnepen; megjelentek azért, mert még nem volt elég bátorságuk nyilvánosan elszakadni a Mózesi törvényektől; de megjelentek leginkább azért, mert e napon várták a Jézus által megígért szentlélek eljövetelét. Ott voltak, mint a pásztor nélküli nyáj. Nem lelkesítette őket a nemzeti kettős ünnepély. Szomorúak valának, mint az árván maradt gyermekek a veszteség első pillanataiban. Az, a ki őket anynyira szerette, — testvérük, tanítójuk, mesterük eltávozott. Az olajfák hegye, a Cedron pataka, Galilea, a genezárethi tenger s a Jézussal ott töltött boldog órák emlékei fájó gyönyörrel, édes keservvel töltötte be keblöket, miként a kedves halott sirdombja felett zokogó keserveseket az emlékezet. Hát még ama szomoru helyek és események emlékei: a Gecsemáné kert, a koponyák hegye, Jézus megostoroztatása, a tövises korona s a Galgota keresztyén kiállott

kinszenvedései a Megváltónak, — oh bizony mindezeknek iszonyu emlékei, nem csoda, ha szívöket és lelköket mély keservvel töltötte el, nem csoda, ha nemzetök kettős ünnepélyén örömtelének, leverték valának . . .

II.

A jeruzsálemi templom egyik tornáczának rejtekében szomor-kodának az árván maradt tanítványok és az első keresztények, s miként történni szokott ma is, midőn egy kedves halottunkat eltemetjük, még sokáig beszélünk róla s minden szavát, minden cselekedetét elősoroljuk, a mi csak eszünkbe jut: a tanítványok is az eltávozott Jézusról beszélgetének. Az egyik álmaid beszélt, melyben neki az Úr színről-szinre megjelent; a másik szózatát vélte hallani az olajfák suttogásaiban; az egyik mintha látta volna a tenger felett borongó homályban feléje közeledni a hullámokon; mások megint tűzszekeren, fényes felhőkben, mennybe ragadtatni látták, miként egykor Ilyés prófétát. S midőn mindezeket beszélnék — szent borzalom és áhitat tölti el a jelenlevők lelkét. E közben a fényes nap borongó terhes fellegek mögé vonul, sötétség terül minden felé, csupán az oltárok kettős lángjai világítják meg homlokukat, mintegy figyelmeztetve a tanítványokat, hogy más isteni tisztelet az, melyre őket az Úr tanította . . . Majd mint az Úrnak haragvó szózata — megzendül a menydörgés hatalmas robaja . . . borzasztó recsegések közt lesujt a villám, kékes lángja behat a templom rejtekeibe, az oltár lángjainál is erősebben világítva meg az összesereglett sokaság és különösen a tanítványok homlokait. A villám kettős lángnyelve, mintha az oltárok kettős lángjait akarná lesujtani . . . E szokatlan jelenet, a szentlélekre váró tanítványokat megrázza, mert az Úrnak szavát vélik hallani a menydörgés és villámlásban, vándolván őket, hogy még semmit sem tettek a szent ügy érdekében. E vád felrázza lelkiismeretöket, vérük hullámozni kezd, történnék bármi! érzik, hogy nem állhatnak ellen egy belső ihletnek, mely őket szólni kényszeríti a Jézus tudománya érdekében. Első sorban Péter apostol, mintegy rendíthetetlen kőszirt, kiemelkedik a nép hullámaiból, s ki eddig bátortalan volt, most szent lelkesedésében túlharsogja szónoklatával a menydörgés szózatát és hirdeti a megfeszített és ismét feltámadott jézusi tudományt.

A nép, mely a kettős nagy nemzeti ünnepélytől különben is fellelkessedve van, a szokatlan égi tünemény láttára s az apostol ha-

talmas szónoklatára, a pusztában képzelet magát, mintha a sinai hegyről a mindenható Isten új törvényeket adna új prófétája által, dörgés és villámlások között; bámulat, csodálkozás tölti el szívét, lelkét s meghatottan a leplezetlen igazságok hallatára, háromezeren megkeresztelkednek azonnal.

Igy tölté be az Apostolokat és az első keresztényeket a szentlélek, az igazság melletti szentlelkesség. Így lőn megalapítva a keresztény anyaszentegyház!

Az oltárok lángjai kialudni, a bálvány istenek szobrai összeportlodozni kezdenek, s az újra ébredt nép az egy igaz Istent lélekben és igazságban kezdte imádni. S bár felkeltek az oltárok papjai a hatalom százévi lándzsájával az igazság elnyomására, a keresztények kiirtására, de Istené legyen a hála, a pokol minden hatalma sem vehetett diadalt az igazság felett! . . . Az igazság legyőzhetetlen hatalom! Hiába gyultak meg a fáklyák iszonyatos tüzei; azok csak tovább terjesztői lettek a szent lelkesség tüzeinek. Hiába állították fel a nyaktilók ezreit, minden kihullott drága vércseppből egy-egy új harcos támadott a szent harc kivívására. Hiába omladoztak össze a keresztény templomok a hatalom zsarnoka szavára, Isten templomokat nyitott számukra a sziklarepedésekben, barlangüregekben s a szabad természet szentegyházában.

Jézus magasztos tudománya fenmaradt és az üldözések ellenére még jobban terjedt, mint a felgyújtott haraszt a szél fuvalmára.

Igaz, hogy az üldözések s a későbbi százévek megvesztegették gyarló hozzátételeikkel a Jézus magasztos elveit. De csak ideig! . . . mert a gyémánt a mocsárban is gyémántnak marad, a napot hiába borítják sötét felhőrétegek, mert fényét még sem veszíti el: így a Jézus tudományát is nem lehetett elhomályosítani. Az idő -- „a jobb lelkek e hatalmas orvosa“ -- megtisztítja a sárba vetett igazság gyémántját a kor reá tapadt mocskától, szétoszlata a sötét felhőket, melyek elborítva rejték az igazság napjának áldott világát, szabad tért nyitott a lelkiismeret vizsgálódásainak, s ma már a Jézusi hit tiszta hitelveivel ünnepet szentelhetünk lelkiismeretünk szabad meggyőződése szerint a keresztény anyaszentegyház megalakulása emlékének.

III.

Az elmondottakból, azt hiszem, ker. aty! mindnyájan megértettétek, hogy a szentlélek, mely az apostolokat és az első keresztényeket megszállotta ama nevezetes pünköszt ünnepe, semmi sem volt egyéb: mint a Jézus tudományáért való szentlelkesség . . .

Szeretni Istent teljes szívünkéből és minden erőnkéből; szeretni felebarátainkat, mint önmagunkat; szeretni még ellenségeinket is; kiirtani kebelünkéből a harag, gyűlölet, boszu indulatait; fölemelkedni az erkölcsi tisztaság magaslatára; úgy cselekedni másokkal, miként óhajtjuk, hogy mások is velünk cselekedjenek; minden sorban és körülményben rendithetetlen lélekkel megállani az igazság útjában; az összes emberiség üdvét, jólétét, előhaladását szívünkön viselni; bátor lélekkel harcolni az előítéletek, babonák, balszokások megrogzított tulajdonságok mérges kigyóival, ha az egész világ ellenségünké válna is e miatt; szüntelen törekedni a mennyei atya tökéletessége felé; az egyenlőség, testvériség és szabadság szentügyében szüntelen fáradozni; nem a betű, hanem az értelem, nem a kül máz, hanem a bel lényeg szerint vizsgálódni, itélni és meggyőződni; a lelkiismeret meggyőződését — ígéretekre, parancsszavakra fel nem áldozni; nem pusztá szóval, hanem áldozatkészséggel bizonyítani be keresztény voltunkat; szóval — Jézus nyomdokain haladni életre-halálra: ez a szentlélek kell hogy vezéreljen minket is, miként a tanítványokat! — Ez a szentlélek biztosíthatja jelen és jövő üdvünket és boldogságunkat. Ez a szentlélek emel az angyalok sorába, a jobb lelkek társaságába. Ez a szentlélek szerzi meg számunkra a minden királyok koronájánál fényesebb koronát, mely az igazság útjában találta tük.

Ne legyen hát senki ti közöttetek, kit ne e szentlélek vezérelne! Lelkesedjete fel egy szívvel, egy lélekkel a közjó előmozdítására, mint Jézus első hívei, kikiről írva van: a sokaságnak, mely hitt vala, szívök és lelkök egy vala a közjó szeretetében, elannyira, hogy senki semminemű marháját nem mondja vala külön magáénak, mert minden köz vala. Egyek legyetek ti is — a hitben, reményben és szeretetben! Jézus tudománya és élete — legyen vezére szavaitoknak és cselekedeteiteknek. Munkáljatok a köznyomor és szenvedés megszüntetésén. Vigasztaljátok a bánatba merülteket, tápláljátok az éhezöket, gyógyítsátok a betegeket, tanítsátok a tudatlanokat — hogy jólét, megelégedés, békesség — öröm, újélet támadjon nyomaitok után. Ne rettenjete vissza az áldozatoktól, melyekkel Isten országának mihamarábbi eljövételét eszközölhetete. Szóval: harcoljátok meg az élet nemes harcát keresztényhez illőleg, — mert így teszen bizonyoságot a szentlélek a bennetek lakozó lélekkel együtt, hogy ti Istennek fiai vagytok. Ámen.

RÉDIGER GÉZA.

EGYHÁZTÖRTÉNELMI ADATOK.

CVIII.

A KOLOZSVÁRI TANÁCS TILTAKOZÁSA A KOLOZSVÁRI ÓVÁRI UNITÁRIUS ISKOLA ELVÉTELE ELLEN 1613.

Az alább közlött két okmányból az tűnik ki, hogy Báthori Gábor fejedelem nemcsak az Óvárbeli templomot foglalta volt el az unitáriusoktól Kolozsvárt, hanem e templom melletti iskola szomszédságában János Zsigmond által épített ugynevezett Apolló-palati-umot, vagy auditoriumot is, átadván mindkettőt az ev. ref.-nak.

Ez erőszakos elfoglalás ellen tiltakozik a kolozsvári tanács először a Bethlen Gábor fejedelem beigtatásakor 1613-ban az első okmányban erélyes magyar nyelven. A tiltakozást a következő 1614. és 1615. években is megújította Bethlen Gábornál, a ki elismervényt állított ki mindkettőről, melyek csaknem szószertint megegyezvén, csak az 1614. évit közlöm a második okmányban.

Ugy kell lenni, hogy Bethlen Gábor 1615-ben vissza is adta a „schola Clastromot“, de 1628. octob. 2-án ismét elfoglaltatta s az unitariusból ev. reformatussá lett, néhány százsznak adta templomul¹⁾, a kik a 17. száz év vége feléig használták is, a mikor ugy templom, mint iskola a r. kath.-nak adattak s a reform. százszok lutheranusokká levén, a b.-magyar utczában építettek maguknak templomot. A reformátussá lett százszok első papja 1628-ban Gischner Ádám volt, a ki mint unitárius tanár szintén ekkor lett reformátussá.

1.

Anno Domini 1613. Die 24. octobris.

Mi Coloswari Biro, király biroiaival, Tanacsával és az Univer-sitással egez varossúl, protestalunk az Feiedelem valasztasakort, mi-nekelötte ő Nagysaga az Juramentumot praestalta volna, az orszag elöt azon, hogy Bathori Gabor az elment Feiedelem, Unionk és Pri-villegiumunk ellen az Schola Klastromunkat, kedvünk s akaratumk ellen, tölünk elvötte és Calvinista papot hozot bele. Kivel varos-

¹⁾ Fasc. rer. Schol. I. 67. l.